

Қ.А.Ясауи атындағы Халықаралық қазақ-түрік университеті

*Факультет: Медицина
Кафедра:*

Тақырыбы:

Табиғи ресурстарды қолдану

Қабылдаған: Сарыяева Қарлыға

Орындаған: Кенжалиев Т.М

Тобы: ЖМ-219

Түркістан 2017

Табиғи ресурстарды ҚОЛДАНУ

Мақсаты:

- Табиғи ресурстарды дұрыс пайдалану

Жоспар:

Кіріспе

Табиғат ұғымына анықтама

Негізгі бөлім:

Ресурстардың жіктелуі

Ресурстарды тиімді пайдалану

Қорытынды

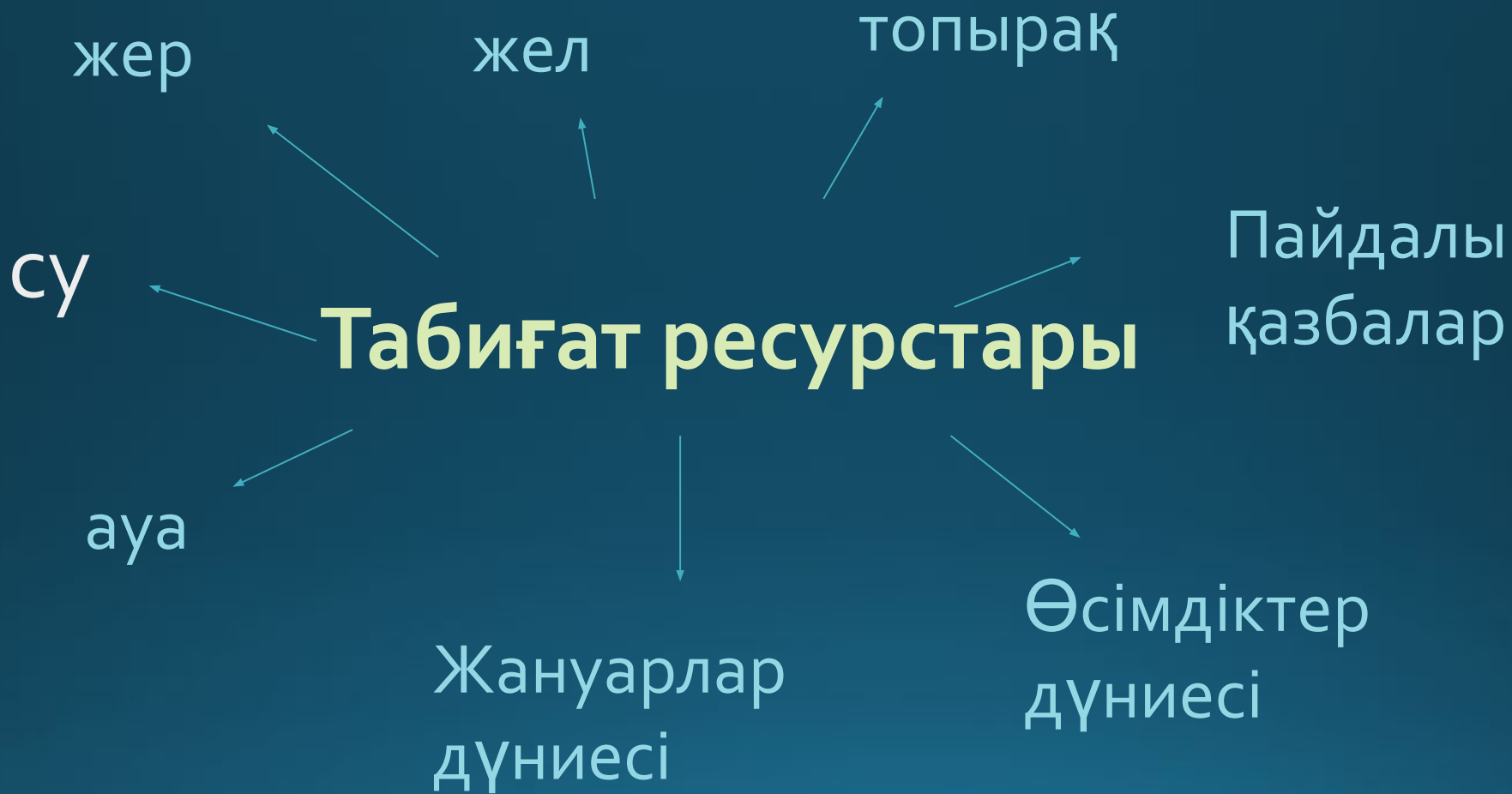
Пайдаланылған әдебиеттер

Табиғат дегеніміз мезгіл мен кеңістікте шексіз, тұрақты қозғалыста, өзгеруде, дамуда болатын бейорганикалық және органикалық дүние. Бұл адамзат қоғамының өмір сүруіне қажетті әлемдегі бүкіл материалдық-энергетикалық, информациялық және әртүрлі табиғи құбылыстардың жиынтығы.

Табиғи ресурстар - табиғи ортаның, қоғамның материалдық және рухани мұқтажын қамтамасыз ету үшін, өндірісте пайдаланылатын бөлігі. Табиғи қорларды тиімді пайдалану және адамзатты өне бойын табиғи қормен қамтамасыз ету өте күрделі мәселелердің бірі болып отыр. Сондықтан табиғи қорларды сарқылтпау үшін қалпына келмейтін табиғат байлықтарын тиімді пайдалануға, шикізаттың, отынның, энергияның жаңа көздерін іздеуге барлық күш жұмылдыруда. Бұл шараларды іске асырудың маңызды жолдары басқа (арзан) шикізатты кеңінен қолдану және жан-жақты толық пайдалану

A large, leafy tree in a sunlit forest with mountains in the background. The tree's trunk is on the left, and its branches spread across the top. The background shows a lush green landscape with rolling hills and mountains under a bright blue sky with some clouds. The sun is shining from the top right, creating a lens flare effect.

Адамзаттың әлеуметтік-
экономикалық прогрестің шыңына
шығуы оның табиғаттың әртүрлі
сыйлықтарын – табиғи
ресурстарды пайдаланумен тығыз
байланысты.

Таусылуына байланысты табиғи ресурстар

```
graph TD; A[Таусылуына байланысты табиғи ресурстар] --> B[сарқылатын]; A --> C[сарқылмайтын]; B --> D[қалпына келетін]; B --> E[қалпына келмейтін];
```

сарқылатын

сарқылмайтын

*қалпына
келетін*

*қалпына
келмейтін*

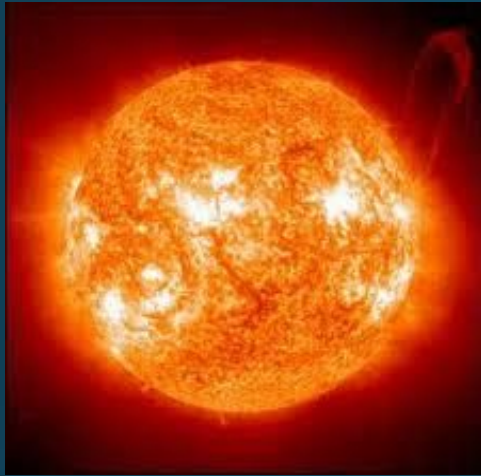
Қалпына келмейтін сарқылатын ресурстар

Қалпына келетін сарқылатын ресурстар

Сарқылмайтын ресурстар

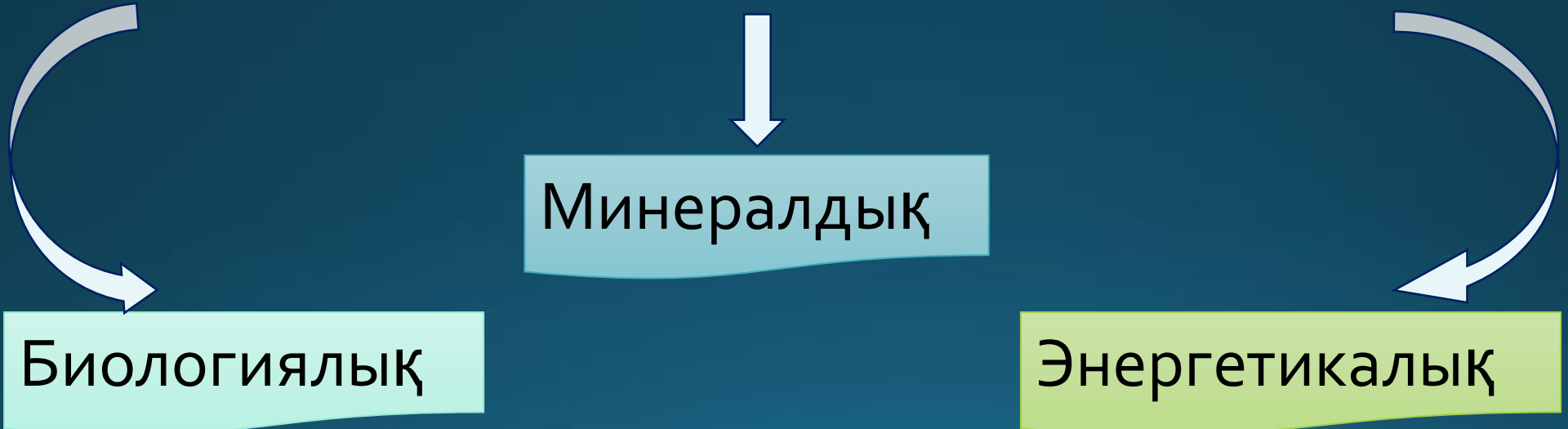
Б.Скиннердің мәліметтері бойынша халық санының қазіргі өсу жылдамдығы жылына 1,7% болған жағдайда ресурстарды пайдалану әрбір 41 жыл сайын екі еселену керек. Бірақ, мысалы, алтын өндіру жылына 4%-ға артып отырса, оның екі еселену периоды 18 жыл, минералдық ресурстардың қолданылуы орташа шамамен жылына 7%-ға артып отырса, ал екі еселену периоды 10 жыл болып отыр. Адамзат қоғамы көмірді 800 жылдан бері өндіріш келеді, бірақ, оның жартысы соңғы 30 жылда өндірілген

Ең көп пайдаланылатын металдарға қатысты (темір мен алюминий) Б.Скиннер былай дейді: темір қолданылу мөлшері бойынша қазір бірінші орында (алюминейден кейін). Оны пайдаланудың қиындықтары, олардың негізгі массасының мөлшері аз қосылыстарда болуына байланысты. Экологиялық тұрғыдан темірді қорыту күкіртті ангидрид көміртегінің қостотығымен ластандырылады. Көмірқышқыл газымен ластану негізінен технологиялық процесте кокстың пайдаланылуымен байланысты

Табиғи ресурстар

- Пайда болу көздеріне
- байланысты;

- Сарқылуына байланысты;

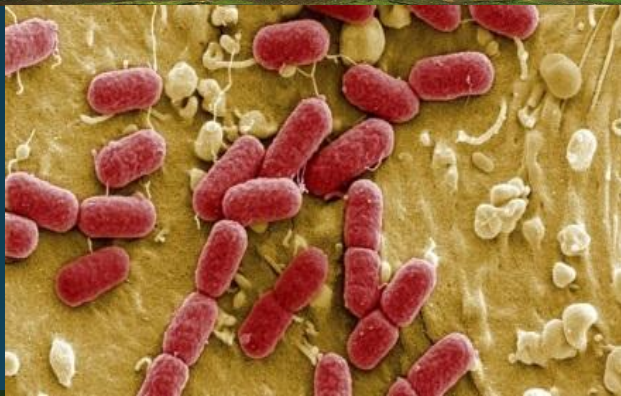

- Өндірісте қолдануына байланысты;

Биологиялық ресурстар – биосфераның
бүкіл тірі компоненттері.

Продуценттер

Редуценттер

Консументтер

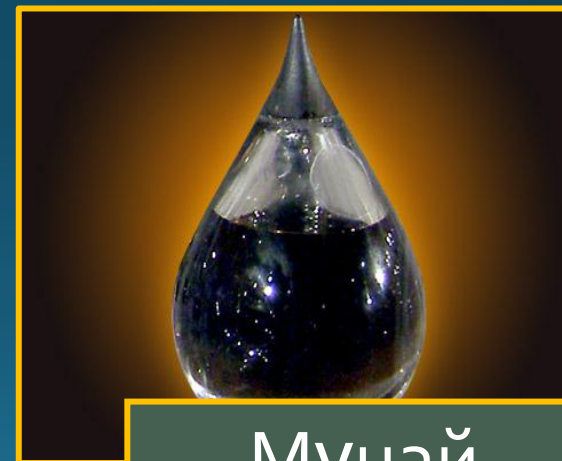
Минералды ресурстар - шаруашылықта минералдық шикізат ретінде қолданылса, отын түріндегі шикізаттар деп аталады. Оған жататындар:

Көмір

Газ

Мұнай

Сарқылмайтын ресурстарға күн энергиясы

☉ Sun

The Sun is a yellow dwarf star, one of billions of stars in the Milky Way galaxy. It is the central body of the solar system, around which all the planets and other objects orbit. The Sun is a main-sequence star, which means it is in the middle of its life cycle. It will continue to burn for billions of years more.

☿ Mercury

Mercury is the smallest planet in the solar system. It is a rocky planet with a thin atmosphere. It is named after the Roman god of commerce, travel, and industry.

♀ Venus

Venus is the second planet from the Sun. It is a rocky planet with a thick atmosphere of carbon dioxide. It is named after the Roman goddess of love and beauty.

Halley's Comet

Halley's Comet is a periodic comet that is visible from Earth every 75-76 years. It is named after the astronomer Edmond Halley, who first identified it as a single object that returns to the inner solar system.

☾ Moon

The Moon is the only natural satellite of Earth. It is a rocky body with a thin atmosphere. It is named after the Roman goddess of the moon.

A photograph of a wind turbine in a field under a cloudy sky. A large, semi-transparent circular graphic with a spiral pattern is overlaid on the image. The text "Жел энергиясы жатады." is written in white in the upper right quadrant.

Жел энергиясы
жатады.

Ресурстардың жіктелуі.

Олар атмосфералық, су, өсімдіктер, жануарлар, топырақ, қазба байлықтар, энергетикалық және т.б. болып бөлінеді.

Ең алдымен сарқылмайтын ресурстар жатады.

Сарқылатын ресурстар қалпына келетін және қалпына келмейтін болып бөлінеді. Қалпына келмейтіндерге планетаның қойнауындағы пайдалы қазбалар – металл (қара, түсті, асыл және сирек кездесетін, радиоктивті металдар) рудалары, бейметалды қосылыстар (өнеркәсіптің металлургиялық, химиялық және басқа салаларына арналған шикізаттар) жер асты сулары, құрылыс материалдары (мрамор, құм, гранит және т.б.), энергиясақтағыш көздері (мұнай, газ, көмір, жанғыш-сланец, жертезек) жатады

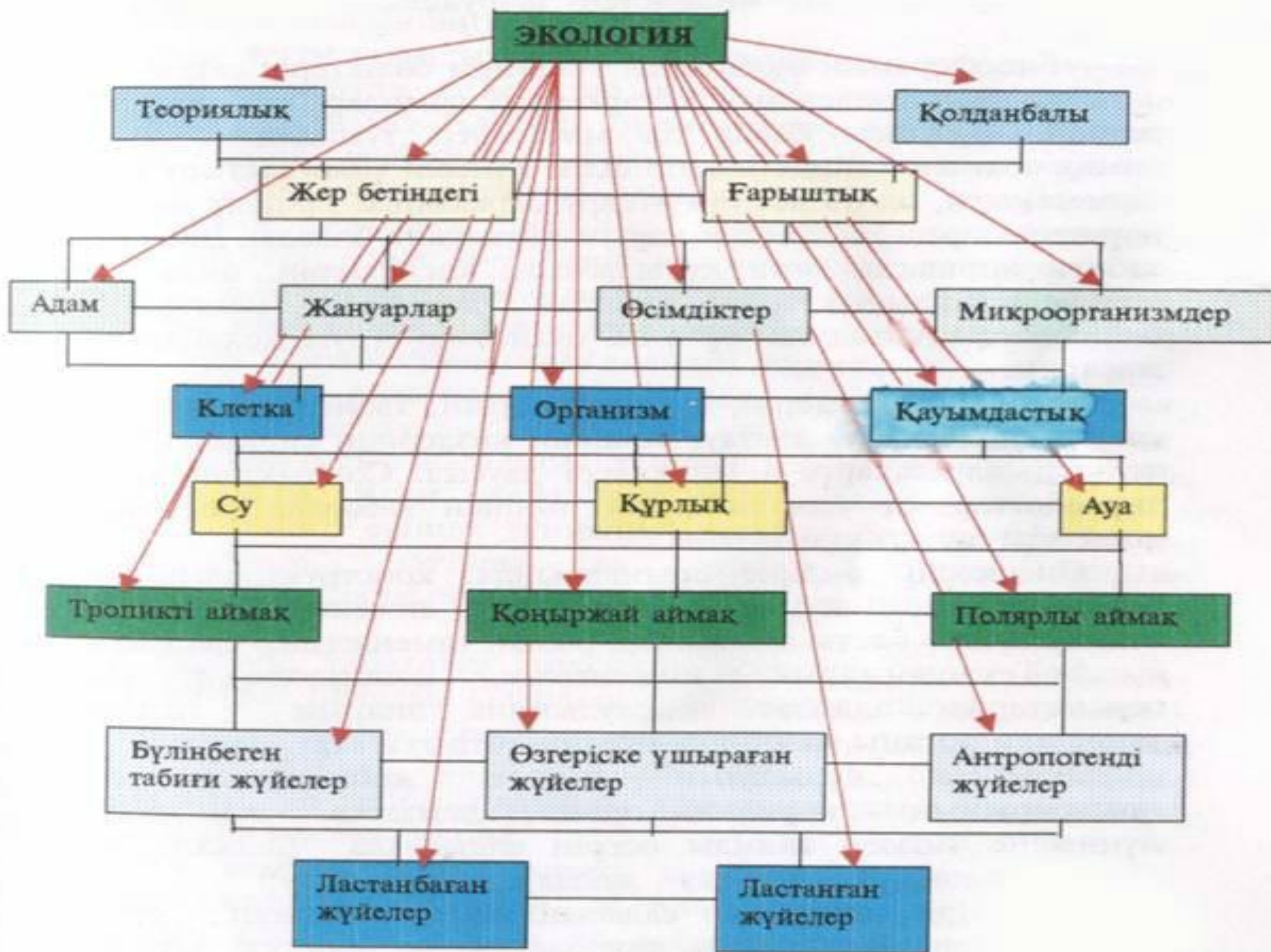
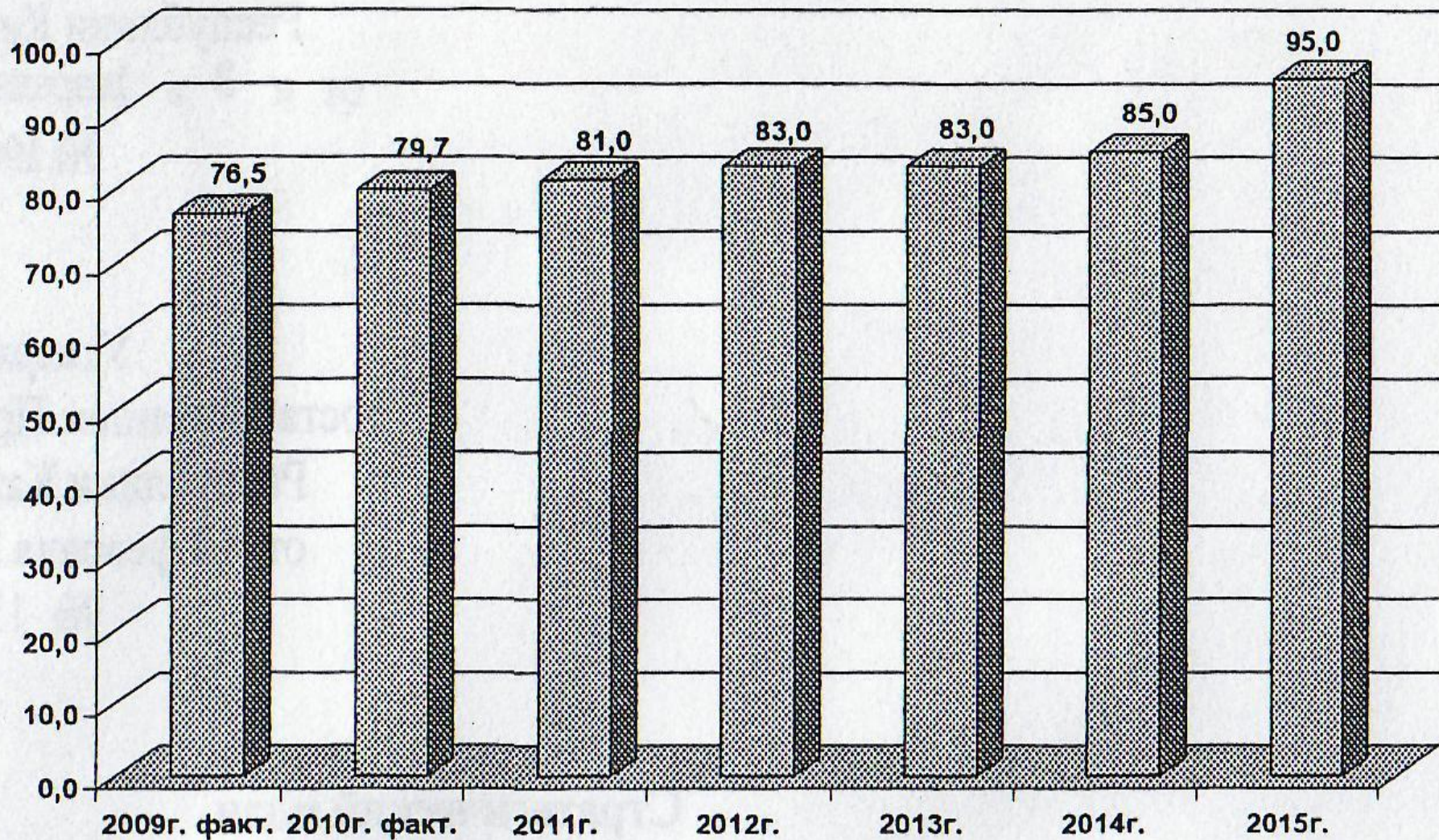

Диаграмма 1. Добыча нефти и газового конденсата за 2009 – 2010 годы и прогноз на 2011 – 2015 годы, в млн. тонн

Табиғи ресурстар

Сарқылатын және қалпына келетін жағынан қарайтын болсақ, жер және орман ресурстарына ерекше тоқталуға болады. Топырақ – барлық материалдық игілік негізі, әр адамның жақсы тұрмыс халі осы байлық көзінің Ресурстардың ішінен судың орны ерекше. Су ластану нәтижесінде уақытша (сапалық жағынан) сарқылады, бірақ сандық жағына сарқылмайтын ресурс. Жердегі судың қорының мөлшері өзгермейді, ал оның жеке сфералар (мұхит, құрлық атмосфера) немесе түрлері (сұйық, қатты, бу тәрізді) арасында таралуы әртүрлі.

Фату-Хивадағы тропикалық орман,
Маркиз аралдары - табиғи қорлардың бұзылмаған түрлерінің бірі.

Аргентина, Санта-Крус провинциясындағы Упсала мұздығы - табиғи қорлардың бұзылмаған түрлерінің бірі.

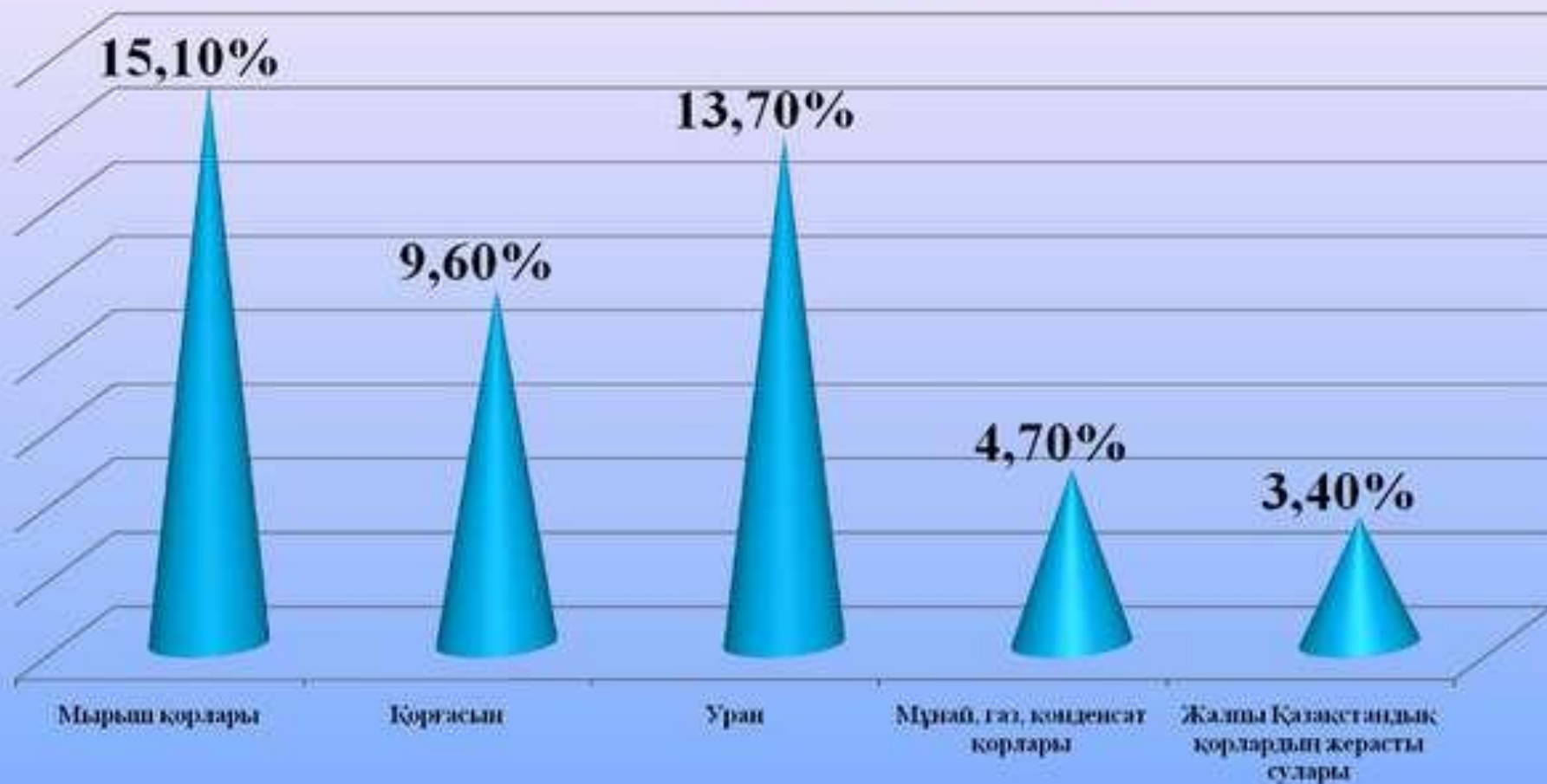
Табиғи ресурстар өндірісте қолдануына байланысты

Қазіргі заманғы әлемдік өнеркәсіпте орасан көп мөлшердегі шикізат қолданылды.

Оның құны өнеркәсіп өнімін өндіруге жұмсалған жинақтама шығында шамамен 75% болады.

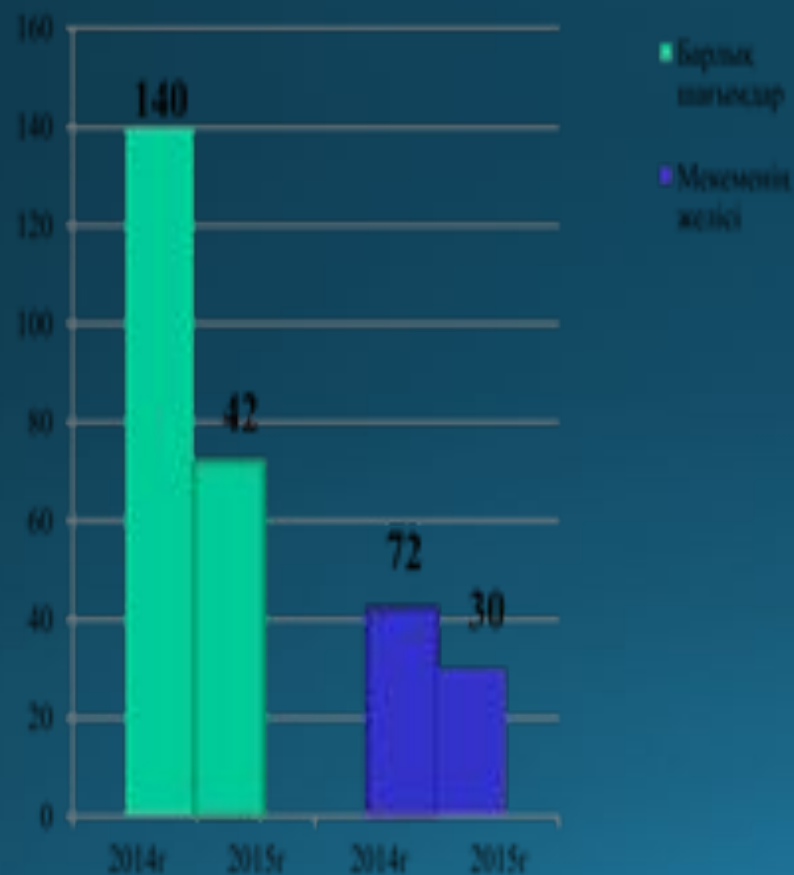
Сондықтан көптеген табиғи ресурстар (ең алдымен көмір, мұнай, газ) біртіндеп азайып келеді.

Табиғи ресурстар

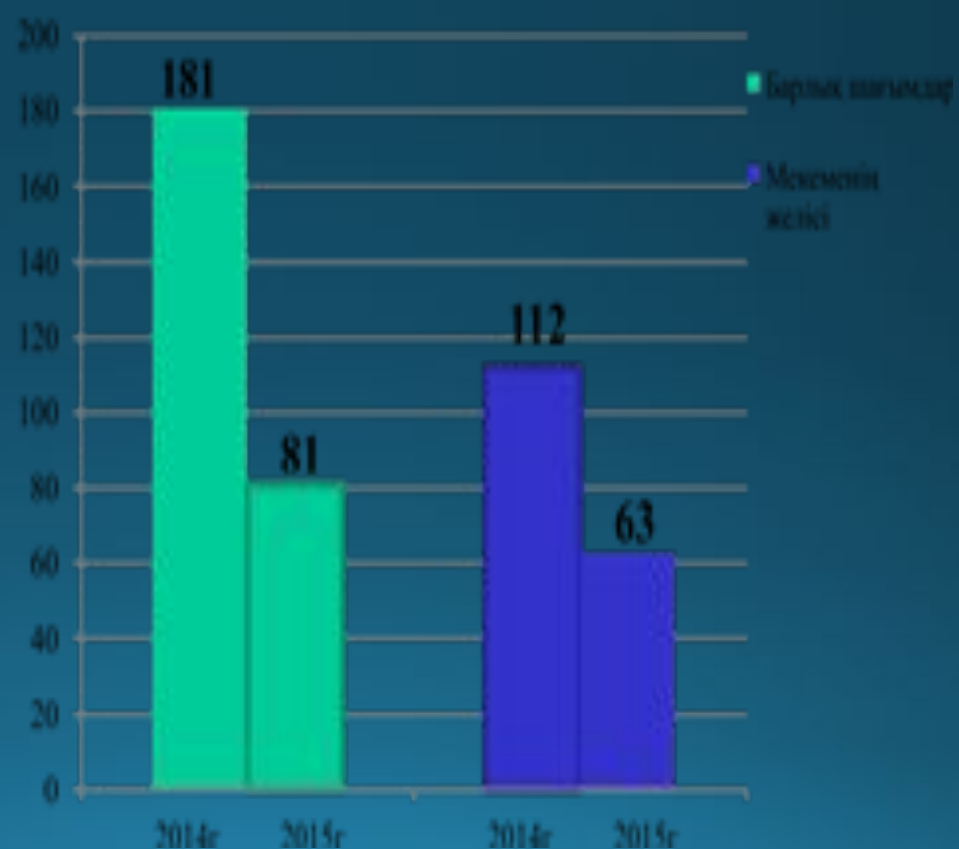

2014 – 2015 жылдары судың жоқтығы

2014 – 2015 жылдары төмен қысым

Тасбақ
а

Каспий
итбалығы

Жуса
Н

Табиғи ресурстарды ұтымды пайдалану

дегеніміз – адам мен биологиялық түрлердің өмір сүруіне қажетті қоршаған отаның параметрлерін сақтай отырып, ресурстардың энергетикалық және шикізат қорлары қалпына келетіндей етіп жүргізу.

Ресустарды тиімді пайдаланудың мақсаты - табиғаттың
алуантүрлілігін сақтай отырып, халықты
қажеттіліктермен қамтамасыз ету.

Табиғат ресурстарын пайдалануды шектеу үшін төлем табиғат ресурсын тұрақты немесе уақтылы оған тән емес, қалыптаспаған мақсатта пайдаланғанда табиғат ресурсының иесіне келтірілген экономикалық зиянның орнын толықтырумен байланысты.

Қорытынды:

Кез-келген табиғи ресурсты қолдану кезінде , оның тұтас экожүйе елер мен жеке табиғи ресурстарға әсерін ескеру қажет.

Әдебиеттер

- 1 Мұнай және газ геологиясы танымдық және кәсіптік-технологиялық терминдерінің түсіндірме сөздігі. Анықтамалық басылым. — Алматы: 2003 жыл.
- 2 Биология: Жалпы білім беретін мектептің 9-сыныбына арналған оқулық, 2-басылымы, өңделген М. Гильманов, А. Соловьева, Л. Әбшенова. — Алматы: «Атамұра» баспасы, 2009 жыл.
- 3 География: Дүниежүзіне жалпы шолу. ТМД елдері. Жалпы білім беретін мектептің жаратылыстану-математика бағытындағы 10-сыныбына арналған оқулық/ Ө. Бейсенова, К. Каймулдинова, С. Әбілмөжінова, т.б. — Өнд., толықт. 2-бас. — Алматы: Мектеп, 2010. — 304 б.,
- 4 Сәтімбеков Р. Биология: Жалпы білім беретін мектептің қоғамдық-гуманитарлық бағытындағы 11-сыныбына арналған оқулық. — Алматы: "Мектеп" баспасы, 2007.
- 5 «Қазақстан»: Ұлттық энциклопедия / Бас редактор Ә. Нысанбаев – Алматы «Қазақ энциклопедиясы» Бас редакциясы, 1998 жыл,
- 6 Қазақ тілі терминдерінің салалық ғылыми түсіндірме сөздігі: География және геодезия. — Алматы: "Мектеп" баспасы, 2007. — 264 бет.
7. Д. Дайырбеков, Б. Е. Алтынбеков, Б. К. Торғауытов, У. И. Кенесариев, Т. С. Хайдарова Аурудың алдын алу және сақтандыру бойынша орысша-қазақша терминологиялық сөздік. Шымкент. “Ғасыр-Ш”, 2005 жыл.